

Introïtustekst: Een gedeelte uit: Hans Stolp: Mijn beschermengel en ik.

Jij, mijn engel, mijn houvast

Toen,

Toen ik nog niet geboren was

En leefde in het stralende licht

Van de geestelijke wereld, Waar alles liefde is,

Bereidde jij, mijn engel,

Mij voor op het komende leven.

Je zei:

Straks daal je af naar de aarde

om daar de lessen in liefde te leren.

Je zult het niet gemakkelijk hebben

en eenzaamheid, verdriet en angst

moeten doorstaan.

Maar alleen zó

zul je kunnen groeien in liefde.

Je vertelde me ook

Dat ik op aarde zou moeten leren

op eigen benen te staan

En behalve dat

zou moeten leren

om niet alleen liefde te geven,

maar ook om die te ontvangen.

Want, zei je,

alleen wie ontvangen kan,

kan geven

Dat wordt jouw levensles. (...)

Lezing: 1 Kon 19, 1-15a, NBV

Achab vertelde Izebel alles wat Elia had gedaan, ook dat hij alle profeten ter dood had gebracht.

Toen liet Izebel Elia de volgende boodschap overbrengen: 'De goden mogen met mij doen wat ze

willen als u morgen om deze tijd niet hetzelfde lot ondergaat als zij.' Elia werd bang en vluchtte

om zijn leven te redden. Bij Berseba in Juda aangekomen liet hij zijn knecht achter en zelf trok hij

één dagreis ver de woestijn in. Daar ging hij onder een bremstruik zitten, verlangend naar de

dood, en zei: 'Het is genoeg geweest, Heer. Neem mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn

voorouders.' Hij viel onder de bremstruik in slaap, maar er kwam een engel, die hem aanraakte en

zei: 'Sta op en eet wat.' Elia keek op en ontdekte naast zijn hoofd een brood, in gloeiende kooltjes

gebakken, en een kruik water. Nadat hij had gegeten en gedronken ging hij weer onder de struik

liggen. Maar de engel van de Heer kwam terug, raakte hem opnieuw aan en zei: 'Sta op en eet

wat, anders is de reis te zwaar voor je.' Elia stond op, en toen hij had gegeten en gedronken liep

hij, gesterkt door dit voedsel, veertig dagen en veertig nachten door de woestijn, tot hij bij de

Horeb kwam, de berg van God. Daar ging hij een grot binnen om er de nacht door te brengen.

Toen richtte de Heer zich tot hem met de woorden: 'Elia, wat doe je hier?' Elia antwoordde: 'Ik heb me met volle overgave ingezet voor de Heer, de God van de hemelse machten, maar de Israëlieten hebben uw verbond met hen naast zich neergelegd, uw altaren verwoest en uw profeten gedood. Ik ben als enige overgebleven, en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien.' 'Kom naar buiten,' zei de Heer, 'en treed hier op de berg voor Mij aan.' En daar kwam de Heer voorbij. Er ging een grote, krachtige windvlaag voor de Heer uit, die de bergen spleet en de rotsen aan stukken sloeg, maar in die windvlaag bevond de Heer zich niet. Na de windvlaag kwam er een aardbeving, maar in die aardbeving bevond de Heer zich niet. Na de aardbeving was er vuur, maar in dat vuur bevond de Heer zich niet. Na het vuur klonk het gefluister van een zachte bries. Toen Elia dat hoorde, sloeg hij zijn mantel voor zijn gezicht. Hij kwam naar buiten en ging in de opening van de grot staan. Toen klonk een stem, die tegen hem zei: 'Elia, wat doe je hier?' Elia antwoordde: 'Ik heb me met volle overgave ingezet voor de Heer, de God van de hemelse machten, maar de Israëlieten hebben uw verbond met hen naast zich neergelegd, uw altaren verwoest en uw profeten gedood. Ik ben als enige overgebleven, en nu hebben ze het ook op mijn leven voorzien.' De Heer zei tegen Elia: 'Keer terug en ga naar de woestijn van Damascus.'

Overweging Mystiek: prenataal / de verkeerstoren van het volle leven / terminaal

Deze overweging is (grotendeels) een metafoor in de vorm van een *drieluik* over mystiek. Een metafoor... een didactische vorm dus...

- Het linker paneel: Prenataal. Wat plaats vindt voordat de mens wordt ingebed in een talige sociale context;
- Het middenpaneel: het volle leven ...dat wordt verbeeld met de verkeerstoren en een luchthaven: 'Airport Druk, druk, druk';
- Het rechter paneel: de terminale ervaringen, rondom of in verband met het einde van het fysieke bestaan. ¹

Wat is dat: mystiek? Een terugblik

In de afgelopen vijf weken kwam mystiek hier in de Ekklesia 'expliciet' voorbij. In de vieringen en vooral de overwegingen werd aandacht besteed aan personen en ervaringen, waarmee ons mystiek 'kenbaar' (herkenbaar, voorstelbaar, aanstekelijk?) gemaakt werd.

We hoorden,

- dat de mystieke belevissen zich niet bij iedereen 'zomaar' aandienen
- dat stilte een weg kan zijn, een conditie die bijdragen kan aan een persoonlijke ontvankelijkheid: een *persoonlijke spirituele bereikbaarheid* hebben of bewerkstelligen
- een verlangen om 'een spirituele golfengte' gehoor te geven of te ontwikkelen
- door of tijdens een zich tijdelijk terugtrekken uit de drukte van het grote-mensen-bestaan
- er was weinig accent op het *terugdringen van* denken, streven, macht, materiele belangen, seksualiteit en culinaire impulsen en het oefenen van de wil, als *conditie die kan leiden tot* buitengewone spirituele ervaringen
- over enkele bijzondere personen, aan wie we kunnen aflezen hoe mystieke ervaringen zich kunnen voordoen: Martin Buber, Thomas Merton en daar tussenin de overweging van Marcel Barnard: de mystiek van het alledaagse.
- het inzicht, dat 'mystiek' zich ongevraagd / autonoom kan aandienen: het inzicht dat mystiek geschiedt, soms ook verwoord als: 'niet jij God vindt, maar God vindt jou'.

Mediatie / transcendente meditatie, autogene training, drugs

Naast de pogingen tot mystieke ervaringen 'op basis van wilskracht, opgeroepen lijden en pijn / kastijding, onthouding' kennen we ook mystieke ervaringen door toedoen van 'middelen': het bewustzijn wordt in een ander, bijzonder trillingsgetal gebracht: Naast de LSD-trip kennen we ook

¹ Natuurlijk kennen we allerlei variaties in de levensloop. Het is een reductie tot essentiële trekken, die leidt tot deze driedeling en besef ik heel goed, dat we allerlei levenloofphasen niet uitdiepen.

de ayahuasca-uitredingen, ervaringen die verwant zijn aan de religieus getinte mystiek en Nabij-de-dood-ervaringen/² Overigens is mystiek een verschijnsel 'van alle religies en continenten' .

Opvallend is, dat we mystiek in de afgelopen vijf weken konden verkennen, zonder de mystiek in kinderlevens expliciet aandacht te geven...

1. Prenataal: het aanvangspaneel van het drieluik

Over het prenatale menselijke leven is veel minder bekend dan over de levensfasen vanaf de geboorte³. Wat er wel over bekend is, laat zich typeren met woorden als:

- Groeien, gedijen in een zachte, warme, licht ruisende en zacht-kloppende context
- Er is een licht -'tastend', elementair en zuiver bestaan
- Er is communicatie, maar geen taal-van-woorden ...
- Er is geen verbale communicatie: er is een non-verbale, energetische communicatie het is een *pre-verbaal bestaan en verstaan* en
- het besef van het ongeboren kind is een pre-verbaal besef.
- Er worden herinneringen opgebouwd
- Er is bij de meesten een basaal gevoel van veiligheid, van welzijn
- Bij tweelingen is er het besef van de aanwezigheid van de ander, het broertje, het zusje.

We kunnen bij sommige kinderen het prenatale, pre-verbale leven aanduiden als de eerste mystieke ervaring, hun basis van mystiek: in den beginne was het gefluister als van een zachte bries...

Kinderen kunnen ons, na hun geboorte, inzichten geven 'vanuit hun prenatale bestaan': Zij doen in de baarmoeder (al) ervaringen op die tot hun herinneringen-pakket gaan behoren en waarover ze soms vertellen:

- 'Mama, ik wilde eigenlijk niet op aarde zijn. Het viel zo tegen...' ⁴
- Een kind (6 jaar) in mijn praktijk zei tegen zijn moeder: 'Mama, ik heb jón gekozen. Toen ik nog 'daarginds' was zag ik dat jij een kindje ging krijgen en heb ik jou gekozen en ben ik in jou gekomen en verder gegroeid tot ik geboren kon worden...'
- De musicus Boris Brott is ervan overtuigd dat zijn muzikale loopbaan al in de moederschoot is begonnen: hij was stomverbaasd dat hij als kind een aantal (nieuwe) stukken kon spelen zonder de noten te kunnen zien en hij die stukken (her-)kende: het waren de composities die zijn moeder, beroepscelliste, speelde toen zij zwanger van hem was. ⁵
- Een vierjarige legt uit: 'Pap en mam, weet je nog, toen ik bij God was mocht ik mijn ouders kiezen. En toen ging ik overal kijken...' ⁶

Het prenatale bestaan wordt door diverse ('heldervoelende?') kinderen beschreven als een vredig, vreugdevol, buitengewoon aangenaam bestaan:

- *een pre-verbale mystieke paradijselijke toestand komt naar voren*
- *misschien kunnen we dat een prenatale eenheidsbeleving met het Goddelijke, een paradijselijke conditie, noemen.*

² Baruss, I. & Mossbridge, J. (2017) 'Transcendent mind – rethinking the science of consciousness'. Am. Psychological Association, Washington DC; ISBN 9781 433822773 / 1433822776

³ Zie 'ontwikkelingspsychologie', 'Levenslooppyschologie' en pedagogische wetenschappen.

⁴ Marianne van den Enden: 'Mijn kind ziet meer./ Uitg. VdE, Zeist. ISBN: 978-90-9021088-9

⁵ Austermann A. & Austerman, B.: 'Het drama in de moederschoot -de verloren tweelinghelft'. Uitg. Akasha. ISBN 978 90 77247 67 9

⁶ Joanne Klink: 'Vroeger toen ik groot was – vèrgaande herinneringen van kleine kinderen' Uitg. Ten Have Baarn. ISBN 90 259 4452 3

Verstorings van dat vredige bestaan kunnen leiden tot een belaste, soms zelf traumatische levensstart: het overlijden van een tweelingbroertje of -zusje, een ongeluk van de 'aanstaande' moeder, een context van liefdeloosheid, geweld, en dergelijke, waardoor de paradijselijke pre-verbale mystieke verstoord wordt. Verlies van vertrouwen en veiligheid kunnen daarin optreden en persoonlijkheidsdisharmonie en angst kunnen ontstaan.

2. De verkeerstoren: het middenpaneel van het drieluik.

We gebruiken voor die situatie nu de metafoer en het taalspel van de luchthaven: *'Zorg dat je je vliegtuig niet mist, dat je in de drukte ook je afspraak niet mist, dat je bagage meekomt en je niet door zakkenrollers in de narigheid raakt...'*

Waar is je vliegtuig?

Welke vlucht wil je en waarom die? (Metaforen van opleidingstrajecten, carrièreplanning...)

Vertrouw je erop, dat de verkeerstoren al die vluchten in de smiezen heeft, die coördineert? Lukt het je om eigen invloed te krijgen of te houden?

Zorg dat je zelf de invloed niet kwijtraakt: targets, koers, hulpmiddelen...

Hoort en ziet de verkeerstoren wat er op de vertrek- en landingsbanen gebeurt en wat ieder nodig heeft?

Is het misschien je eigen verantwoordelijkheid om in het juiste toestel aan boord te komen!

De trefwoorden zijn: Druk, druk, druk.

Er valt natuurlijk veel meer te zeggen over deze uitgebreide levensfase.

Misschien herkennen we die het best aan het volgende:

Ontwikkeling en groei en 'je plek vinden en innemen in de samenleving'.

Keuzen maken (of uitstellen) en verantwoordelijkheden oppakken (of die niet aankunnen of willen):

identiteit, partnership, beroepskeuze, of... tussen wal en schip belanden

Differentiatie in een sexe-typische identiteit.

Niet achteroverleunen, niet wegdromen... of 'Gods water over Gods akker laten lopen'.

- *In beslag genomen worden* – 'baan, kinderen, partner-zijn', de 'rat race' van de Westerse samenleving en een maatschappelijk accent op materie, zakendoen, inkomen, controle, status, en de daaraan gekoppelde waardering van ratio,
- *Meegezogen worden* in sociaal-maatschappelijke processen, het uitgaansleven, *parties*, alcohol, middelengebruik, en de consumptiedwang zijn gang laten gaan.
- *En: geleefd worden*

Daardoor, dus minder vrijheid of aandacht voor 'filosoferen', 'voelen', mediteren... god of God... geen weg van de stilte:

Waar is op 'Luchthaven Druk, druk, druk' dan de ruimte voor mystiek?

Is er een ontvankelijkheid om spiritueel geraakt, bereikt te worden?

Is er rust, stilte, een openstaan voor...?

Is een levenscrisis, een emotionele shock of een burn-out nodig om te ontdekken wat ontbreekt?

Dan klinken, op het middenpaneel, de speakers in de aankomst- en vertrekhal:

Een stem waarschuwt: 'Pas op:'

- Er heersen besmettelijke ziekten
- Er is een riskant persoon gesignaleerd
- Een stem roept: 'Jezus! ... Een riskante persoon op de terminal':
'Hij is besmettelijk:
hij deelt en geeft, hij verbindt zich met de medepassagiers, troost, geneest, inspireert, beurt op...
hij zorgt voor de medemens, hij geeft een ander perspectief.'
- 'Jezus: hij is besmettelijk. Kijk uit, hoe dat je leven kan beïnvloeden.'

De speaker roept: 'Herken hem aan zijn gedrag en aan de littekens op zijn handen en zijn hoofd'...
'Onder zijn cap zat eens een doornenkroon'.

De verkeerstoren meldt, dat nog enkele gates beschikbaar zijn: die zijn niet besmet door de infiltrant

De passagiers overwegen hun keuzen.

Sommigen hollen naar de gates die hun geschikt lijken.

3. **Mystiek doemt op ... of vervluchtigt.**

Het voertuig van de laatste fase: het rechter paneel van het drieluik.

We kijken naar **de laatste vlucht vanaf de terminal:**

Die kan plotseling plaatsvinden of lang aangekondigd.

Voor iedere passagier is er een terminale dag, een laatste uur...een einde van de loop.

De vluchtleiding verwoordt vanaf de verkeerstoren,

'Voor wie het geldt: ... jouw vlucht vertrekt van ... dit gebied van de luchthaven, van deze *terminal* is nu – de plotselinge of de lang verbeide terminale fase.'

Op weg naar de gate.

'Zoek je plek in het bij jou passende toestel.'

Hoor *je captain*:

- 'Laat je bagage maar achter je'
- 'Laat los, wat je vredige vlucht kan verstoren'
- 'Vertrouw je gids, je captain. .'
- 'We stijgen op van Start- en landingsbaan Terminaal
- 'Vlieg in vrede, pieker niet'
- 'Maak ruimte voor de mystiek van het opstijgen, in een goddelijke mystieke vlucht...'
- 'Vertrouw je gids, je captain...'
- 'Vertrouw je gids, ..'

Amen

Slottekst:

(Wim Ramaker)

Dichterbij kan ik niet komen

meestal

te hoog gegrepen

meestal

bestaat hij niet

en dan nog onzichtbaar

ik heb hem nooit gezien

ook niet in het voorbijgaan

laat staan tegen de wind in

en ik draai nog altijd zelf

het licht aan

en betaal de rekening

niet alleen duisternis

komt je duur te staan

licht is ook niet goedkoop

ik heb hem nooit gehoord

hoe gespist ook

daarom is dit een gedicht
van niets zoals er zoveel zijn
hij alleen kan dichten

maar soms
heel even
je kunt er nooit op wachten
in niet bestaande
heilige ogenblikken
wordt hij een naam
in de mond van mijn moeder

dichterbij kan ik niet komen

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl